

Motion till riksdagen 2005/06:L339

av Jan Ertsborn m.fl. (fp)

Skuldsatta barn

Motionen delad mellan flera utskott

Sammanfattning

Enligt statistik från Riksskatteverket finns det ca 4 300 barn under 18 år i kronofogdens register över obetalda skulder. Dessa barns skulder uppgår totalt till drygt 35 miljoner kronor. Skulderna kan delas in i två huvudgrupper, nämligen sådana skulder som föranletts av vårdnadshavarens agerande eller brist på agerande (skatter, fordonsrelaterade skulder m.m.) och skulder som barnen själva har åsamkat sig (böter och skadestånd).

Barn kan äga tillgångar och ådra sig skulder. Men barns rättshandlingsförmåga är begränsad, vilket bl.a. innebär att ett barn inte kan ingå avtal utan vårdnadshavarens samtycke. Trots detta har många barn ändå skulder som härrör från avtal som föräldrarna inte har samtyckt till. Reglerna i föräldrabalken tycks inte vara särskilt kända och tillämpas därför sällan i praktiken.

Glädjande nog har såväl antalet barn som de totala skulderna minskat under den senaste tiden men problemet är ändå alltför stort. Enligt såväl barnkonventionen som intentionerna i föräldrabalken skall vårdnadshavare inte kunna skuldsätta sina barn. I denna motion lägger Folkpartiet liberalerna fram förslag till åtgärder för att komma till rätta med förhållandena som är hänförliga till vårdnadshavarens agerande eller brist på agerande. Vad särskilt gäller böter och skadestånd finns förslag härom i Folkpartiet liberalernas motion Liberala insatser mot ungdomsbrottslighet.

Fel! Okänt namn på

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förändrad lagstiftning vad gäller barns betalningsansvar för fordonsrelaterade skulder.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vidare utredning om preliminärskatteavdrag för barns kapitalinkomster.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en grundlig översyn av i vilka fall en vårdnadshavare respektive barnet är betalningsskyldig.

¹ Yrkande 2 hänvisat till SkU.

Inledning

Från och med den 1 oktober 2004 gäller att Kronofogdemyndigheterna är skyldiga att lämna uppgifter till kommunernas överförmyndare varje gång ett barn under 18 år registreras i kronofogdens register. Likaså gäller att Vägverket skall rapportera till överförmyndarna när ett barn registreras som ägare till ett fordon i bilregistret. Det förefaller som att dessa förändringar bidragit till att antalet barn och totalbeloppet i kronofogdens register minskat något.

Fordonsrelaterade skulder

I juni 2005 var 4 242 fordon registrerade på barn. De flesta av dessa barn är sannolikt inte de verkliga ägarna utan det är fråga om ett bulvanförhållande, där barnet är den som drabbas av ansvaret för skulder som har anknytning till fordonet. Härigenom undgår den verkliga ägaren betalningsansvar för fordonsskatt, avgift för trafikförsäkring och felparkeringsavgifter.

Vid lagutskottets offentliga utfrågning i riksdagen den 5 februari 2004 redovisade företrädare för Justitiedepartementet överväganden om att införa s.k. brukarregistrering. Detta skulle innebära att när ett barn registreras som ägare av ett fordon måste samtidigt en vuxen person registreras som brukare av fordonet. Denne brukare blir betalningsansvarig för de fordonsrelaterade skulderna. Förslaget kommer formellt att redovisas av Utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare upplystes det om.

Mycket riktigt kom Utredningen om förmyndare och ställföreträdare för vuxna (SOU 2004:112) i sitt betänkande, som avlämnades i november 2004, att lämna förslag till förändrad lagstiftning. Detta förslag gick ut på att när ett barn registreras som ägare till ett fordon skall samtidigt barnets förmyndare registreras. Har barnet två förmyndare skall båda registreras. Förmyndarna skulle härigenom bli helt ansvariga för alla skyldigheter som följer med fordonsinnehavet.

Den nämnda utredningen är omfattande och det får på goda grunder antas att det dröjer avsevärd tid innan alla förslag kan genomföras. Det får därför betecknas som ytterst angeläget att frågorna om barns ansvar för fordonsrelaterade skulder bryts ut ur utredningen för ett eget lagstiftningsärende. Så mycket mer angeläget blir detta när försöket med trängselskatter i Stockholm påbörjas den 1 januari 2006. Det finns också pågående diskussioner om att utöka en fordonsägares betalningsansvar för fortkörningar, som knappast kan få träda i kraft förrän denna fråga om barns betalningsansvar för fordon i bilregistret fått en lösning.

Folkpartiet liberalerna kräver att regeringen nu skyndsamt bereder frågan och återkommer till riksdagen med ett lagstiftningsförslag.

Fel! Okänt namn på

Skatter

Den beloppsmässigt största delen av barns registrerade skulder hos kronofogdemyndigheten utgörs av skatter.

Många barn har medel på bankkonton, där skatten på räntan avdrages automatiskt av den som betalar ut räntan. Liknande är det med barns innehav av aktier och fonder, där skatten på utdelningarna dras automatiskt. Anorlunda förhåller det sig med kapitalvinster vid försäljning av aktier eller fondandelar, där försäljningarna måste deklarerats och skatten betalas långt senare. De största skatteskulderna emanerar från sådana försäljningar och förorsakas av förmyndarnas bristande ansvar för deklaration och skattebetalning.

Ett sätt att komma till rätta med detta problem är att införa ett preliminärskatteavdrag på kapitalvinst vid värdepappersförsäljning. Detta är inte särskilt svårt att genomföra eftersom bankerna redan i dag har uppgifter om såväl anskaffningsvärde som försäljningsvärde. Emellertid finns komplikationer beträffande t.ex. möjligheten att kvitta vinster mot förluster.

Folkpartiet liberalerna ser ingen helt färdig lösning av detta problem i den ovannämnda utredningen utan kräver på denna punkt en fortsatt utredning om möjligheterna att införa ett preliminärskatteavdrag vad gäller barns kapitalvinster.

Vårdnadshavaren eller barnet betalningsskyldig?

Vid lagutskottets ovannämnda offentliga utfrågning om skuldsatta barn den 5 februari 2004 framkom bl.a. att föräldrabalkens regler om när ett barn blir betalningsskyldigt eller ej är oklart. Sådana oklarheter kan gälla betalning för skolfoton, skol- och vårdavgifter, hyra av videofilmer, köp över Internet m.m. I de flesta fall krävs vårdnadshavarens samtycke för att barnet skall bli betalningsskyldigt. Men ur andra synvinklar kanske den betalningsskyldige borde vara vårdnadshavaren. Frågan om vem som rätteligen borde betala kan kronofogdemyndigheten rimligtvis inte åläggas att utreda.

Det har också framkommit att det – kanske relativt ofta – är vårdnadshavare, som själva har skulder hos kronofogdemyndigheten och som på grund därav inte får egna krediter, som utnyttjar sina barn för att t.ex. skaffa ett nytt mobiltelefonabonnemang. Reglerna i föräldrabalken om att alltid handla på det sätt som bäst gagnar barnet följs inte.

Folkpartiet liberalerna kräver en grundlig översyn av i vilka fall som en vårdnadshavare är eller skall vara den betalningsskyldige och i vilka fall som det är korrekt att skulden står i barnets namn.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 4 oktober 2005

Jan Ertsborn (fp)

Martin Andreasson (fp)

Lars Tysklind (fp)

Mia Franzén (fp)

Ana Maria Narti (fp)